

Gelijkenis van het onkruid

Periodethema: de rondwandeling
Mattheüs 13: 24-30 en 36-43

UITLEG VAN DE TEKST

De gelijkenis van het onkruid tussen de tarwe is de tweede in een reeks van zeven gelijkenissen, alle beschreven in Mattheüs 13. Deze gelijkenissen gaan allemaal over 'het Koninkrijk der hemelen'. Dit is een belangrijk onderwerp in Jezus' onderwijs. In Mattheüs komt de uitdrukking 'Koninkrijk der hemelen' 32 keer voor. Ook vinden we vijf keer de uitdrukking 'Koninkrijk van God'. De beide uitdrukkingen betekenen hetzelfde, want 'hemelen' is bij de Joden een omschrijving van God Die in de hemel woont. Uit eerbied spraken ze de Naam van God soms liever niet uit; in plaats daarvan gebruikten ze dan de omschrijving 'hemelen'. Omdat Mattheüs vooral voor de Joden schrijft, gebruikt hij het liefst de uitdrukking 'Koninkrijk der hemelen'. Bij de andere evangelisten vinden we die uitdrukking niet of nauwelijks; zij spreken alleen over het 'Koninkrijk van God'. Onder 'Koninkrijk van God' moeten we verstaan: de heerschappij van God of het koningschap van de Heere. Dat God Koning is, is een thema dat we in heel de Bijbel tegenkomen, vooral in de Psalmen (bijv. psalm 97: 'de HEERE regeert'). God was altijd al Koning, maar helaas zijn wij mensen door de zondeval vervreemd van God en dienen we Hem niet meer. God laat het daar echter niet bij. Hij roept mensen tot bekering. In het Oude Testament gebruikte Hij daarvoor onder andere de profeten. Zij riepen Israël en ook de volken terug naar de dienst van God. Israël en de volken moeten God als Koning erkennen en gehoorzamen. De Heere Jezus is naar deze wereld gekomen om dit Koningschap van God te proclameren, uit te roepen en op te richten. In zijn wonderen laat de Heere Jezus zien wat een goede Koning God is.

Jezus bindt immers de strijd aan met machten van onheil en dood. Op Goede Vrijdag versloeg Hij de satan en overwon Hij de dood. In de gelijkenissen van Matth. 13 laat de Heere Jezus zien hoe het Koninkrijk van God Zich baan breekt in deze wereld en in mensenlevens. In de eerste gelijkenis (over het zaad) ging het erom dat de Heere Jezus Zijn Woord laat verkondigen. Dit 'Woord van het Koninkrijk' (Matth. 13: 18) is de verkondiging van het Evangelie van de Heere Jezus. De Heere Jezus roept mensen op tot bekering en brengt hun Gods heil: vergeving en genezing. In de tweede gelijkenis gaat het erom hoe het Koninkrijk zich doorzet in deze wereld en uiteindelijk zijn voltooiing vindt. Het Rijk van God is soms een verborgen zaak. Wij zien nu nog niet wat het worden zal, maar eens zal het voltooid worden. Wij kunnen nu nog niet onderscheiden tussen goeden en slechten. Het is nu nog onduidelijk wie wel of geen kinderen van God zijn. Dat wordt pas aan het eind van de geschiedenis zichtbaar. Daar gaat deze gelijkenis over.

In vers 24-30 vertelt de Heere Jezus de gelijkenis. Pas later volgt in vers 36-43 de uitleg. De gelijkenis is – net als veel andere gelijkenissen – ontleend aan de landbouw. Er wordt een tafereel geschilderd dat voor iedereen herkenbaar is. De luisteraars zagen het allemaal elk jaar voor hun ogen afspelen. Een 'mens' gaat het land op om te zaaien. Wat hij in zijn zaadbuidel heeft, is goed zaad. Het is zaad waarvan hij een goede, gezonde opbrengst mag verwachten: een rijke tarweoogst. Wat opkomt, is echter allerm minst een goede oogst. Tussen de tarwe zien we heel veel onkruid opschieten. De reden daarvan lezen we in vers 25. In de nacht, als alle mensen slapen, slaat de vijand zijn slag.

Onder de dekmantel van de duisternis gaat deze vijand ook het korenveld over en zaait te midden van de tarwe slecht zaad: onkruid. In het Grieks staat er zizania, een soort onkruid dat heel erg op tarwe lijkt, waarschijnlijk het onder ons bekende dolik of raaigras. Nadat hij dit boze werk gedaan heeft, gaat de vijand weg. Als de plantjes opgroeien en de vrucht openbaar komt, zien de werknemers van de heer dat er iets mis is. Er is toch alleen goed zaad gezaaid? Vanwaar komt dan het onkruid? Dat zijn de vragen die de dienstknechten aan de heer des huizes stellen. Ze spreken hem aan met: kurie 'heer'. Hiermee wordt impliciet gecommuniceerd dat de heer des huizes Jezus is, de Zoon des mensen. Vers 28 maakt duidelijk dat de zaaierende heer des huizes allerm minst verbaasd is. Hij kent de vijand en weet dat deze voor het onkruid verantwoordelijk is. De knechten staan meteen te popelen om korte metten te maken met het onkruid; ze willen het er meteen uittrekken, maar de heer verbiedt hun dat. Als ze nu al aan het wieden gaan, zouden ze misschien met het onkruid ook de tarwe kunnen uitrukken. De arbeiders moeten wachten tot de oogst (vers 30). Als de tijd van de oogst daar is, zal de heer eerst de maaiers het veld opsturen om het onkruid te verzamelen. Dat moeten ze in bundels bij elkaar binden en vervolgens verbranden. Het tarwe moeten ze in de schuur brengen.

In vers 36-43 geeft de Heere Jezus de verklaring. Net als bij de eerste gelijkenis is er een uitleg nodig. Een goed verstaan van de dingen gebeurt niet door bovennatuurlijke openbaring, maar door uitleg van de 'enige leraar', Jezus (vgl. Matth. 23: 8), die Zijn discipelen onderwijst. Zonder dit onderwijs zouden de discipelen de boodschap van de gelijkenis niet verstaan. Deze verklaring geeft de Heere Jezus als Hij met Zijn discipelen alleen is (vers 36). Alleen zij mogen het horen. De reden daarvan vinden we in vers 10-17. Alleen wie een discipel van de Heere Jezus is, verstaat de kern van Zijn boodschap! Wat een genade dat die kern voor ons opgeschreven is door de evangelist Mattheüs!

Bijna alles in deze gelijkenis heeft een betekenis (dat is niet bij alle gelijkenissen zo, maar hier wel). Met de zaaier bedoelt de Heere Jezus Zichzelf. De Zoon des mensen zaait het goede zaad in de akker (vers 37). Met deze akker wordt de wereld bedoeld. Het goede zaad dat Hij zaait, zijn de 'kinderen van het Koninkrijk'. Dit zullen we zo hebben op te vatten, dat door het werk van de Heere Jezus, door Zijn prediking, wonderen, lijden, sterven en opstanding, mensen tot geloof en bekering gebracht worden en zo kinderen van het Rijk van God worden. Er is echter ook onkruid. Dat zijn de kinderen van de boze. Het zijn de mensen die niet in God geloven en de Heere Jezus en Zijn boodschap afwijzen (vers 38).

Gelovigen en niet-gelovigen groeien samen op. Ze kunnen zelfs samen in dezelfde gemeente zitten. Want bij de kerk behoren niet alleen echte gelovigen, maar ook naamchristenen: mensen die niet echt, hartelijk God en de Heere Jezus dienen en liefhebben. Zij horen uiterlijk bij het Koninkrijk van God, maar niet met hun hart. Het is echter onmogelijk en ontoelaatbaar nu al een scheiding tussen de beide groepen aan te brengen. Gelovigen en niet-gelovigen moeten samen opgroeien. Wie te vroeg een scheiding wil aanbrengen, loopt het gevaar niet alleen het onkruid maar ook – of zelfs in plaats daarvan! – de tarwe uit te rukken. Te vroeg wieden is levensgevaarlijk. Pas op de dag van de oogst zal het onderscheid duidelijk worden. Vers 39 zegt: de dag van de oogst, is de dag waarop God Zijn Koninkrijk voleindigt, afmaakt. De 'voleinding der wereld' is een uitdrukking die tamelijk karakteristiek is voor dit evangelie (vgl. vers 40 en 49; 24: 3; 28: 20). Zodra deze voleinding werkelijkheid is, zal iedereen Hem als Koning moeten erkennen. Op die dag zal de Heere Jezus Zijn engelen uitzenden. Die zullen fungeren als maaiers. Daarbij zal het – zegt vers 40-42 – net gaan als bij een gewone oogst. Die gewone oogst was ook al in vers 30 beschreven. Nu worden allerlei overeenkomsten opgesomd. Net als bij een gewone oogst wordt het onkruid verzameld en met vuur verbrand. De Zoon des mensen zal (vers 41) Zijn engelen uitzenden om uit Gods Koninkrijk de 'ergernissen en degenen die onrecht doen' te verwijderen. Met het Koninkrijk wordt hier vooral de kerk bedoeld. Zij is immers in het bijzonder de plaats waar God/Jezus als Koning wordt geëerd. Met 'ergernissen en degenen die onrecht doen' worden mensen bedoeld die een ergerlijk leven hebben geleid; die de zonde hebben gediend met heel hun hart en daarin voor anderen ook tot een struikelblok geweest zijn. Het lot van deze mensen is verschrikkelijk, maar is tegelijk in overeenstemming met hun daden. Zoals onkruid verbrand wordt, zullen ook zij vuur te duchten krijgen. Dat vuur is een heenwijzing naar Gods toorn. Johannes de Doper had al gesproken over 'kaf dat met onuitblusselijk vuur verbrand zou worden!' Het einde van de goddelozen is de eeuwige nacht en de buitenste duisternis. Huiveringwekkend. De gelovigen – rechtvaardigen genoemd, omdat ze God dienen en in Christus voor God rechtvaardig zijn – mogen delen in Gods prachtige toekomst. Ze mogen delen in de schittering van Gods aangezicht (zie Matth. 17: 2). 'Die oren heeft om te horen, die hore': hiermee roept Jezus op tot aandacht en bezinning. Het belang van Zijn Woord is ontzaglijk groot.

TER OVERWEGING

Het is goed om met de kinderen het belangrijke begrip Koninkrijk der hemelen te bespreken.

God is Koning, maar Hij moet ook als Koning erkend worden. Het is Jezus' werk dat Rijk te proclameren. Hij roept mensen tot Zich en laat hun zien wat voor goede Koning de Heere is. Door Zijn dood en opstanding is de Heere Jezus in Gods Naam de Koning van de wereld geworden. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Daarom moeten ook alle mensen zijn discipelen en onderdanen worden (Matth. 28: 18-20). De gelijkenis gaat over de voortgang en voleinding van Jezus' Koning-schap. Waar Jezus Zijn Kerk bouwt, is ook de satan – de vorst van de 'duisternis' (hij werkt 's nachts!) – actief. Hij wil Gods werk nadoen (dolik lijkt op tarwe) en kapotmaken. Laten we daar alert op zijn. In het Rijk van God – waarvan de kerk een aardse gestalte is – bevinden zich rechtvaardigen en bozen. Er zijn meelopers en mensen die echt in God geloven. Er zijn mensen die de Heere dienen en mensen die Hem verdriet doen door hun handel en wandel. Het is onmogelijk om hier op aarde een zuivere kerk te hebben. Alle pogingen daartoe zullen stranden. Pas als Jezus terugkomt, zal het onderscheid tussen vromen en goddelozen duidelijk worden. Dan zal God door Zijn engelen scheiding maken tussen vromen en goddelozen. Bij Hem is schiftingswerk in goede handen. Hij kent de Zijnen en vergist Zich nooit. Deze gelijkenis is een waarschuwing tegen het vooruitgrijpen op het oordeel. Niet mensen oordelen, maar God! God heeft geduld met zondaren... tot de dag van het oordeel. Daarmee bevat deze gelijkenis een aangrijpende waarschuwing en aansporing. Het lot van de tarwe is heerlijk, dat van het onkruid huiveringwekkend. Daarom klinkt in deze gelijkenis een krachtige oproep om ernst te maken met de dienst van de Heere. Die oproep moeten wij in de vertelling laten doorklinken. Het mooie is echter dat God nu nog van onkruid tarwe kan maken. Goddelozen kunnen de Heere leren kennen en dienen. Vijanden kunnen en mogen met God verzoend worden door het geloof in de Heere Jezus. In het rijk der natuur kan onkruid nooit tarwe worden, maar in het rijk van de genade kan God de hardnekkigste zondaar bekeren (denk aan Paulus).

Deze gelijkenis verkondigt het oordeel niet als onvermijdelijk lot, maar als aansporing tot bekering, daarom ook het slotwoord van Jezus 'die oren heeft om te horen, die hore'.

GELOOFSLEER

Hier gaat het om de kerk, zoals die ook wordt beleiden door de Nederlandse Geloofsbelijdenis, art. 27:

'Van de algemene Christelijke Kerk

Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering der ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewassen zijnde door Zijn bloed, geheiligd en verzegeld door den Heiligen Geest. Deze Kerk is geweest van den beginne der wereld af en zal zijn tot den einde toe; gelijk daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, Dewelke zonder onderdanen niet zijn kan. En deze heilige Kerk wordt van God bewaard of staande gehouden, tegen het woeden der gehele wereld; hoewel zij somwijlen een tijdlang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen; gelijk Zich de Heere gedurende den gevaarlijken tijd onder Achab zeventuizend mensen behouden heeft, die hun knieën voor Baäl niet gebogen hadden. Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden of bepaald in een zekere plaats of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans samengevoegd en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfden Geest, door de kracht des geloofs.'

Zo ook de Heidelbergse Catechismus, vraag en antw. 54:

'Wat gelooft u van de heilige algemene Christelijk Kerk?'

'Dat de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht zich eengemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door zijn Geest en Woord, in enigheid (= eenheid) des waren geloofs, van den beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levendlidmaat ben, en eeuwig zal blijven.'

